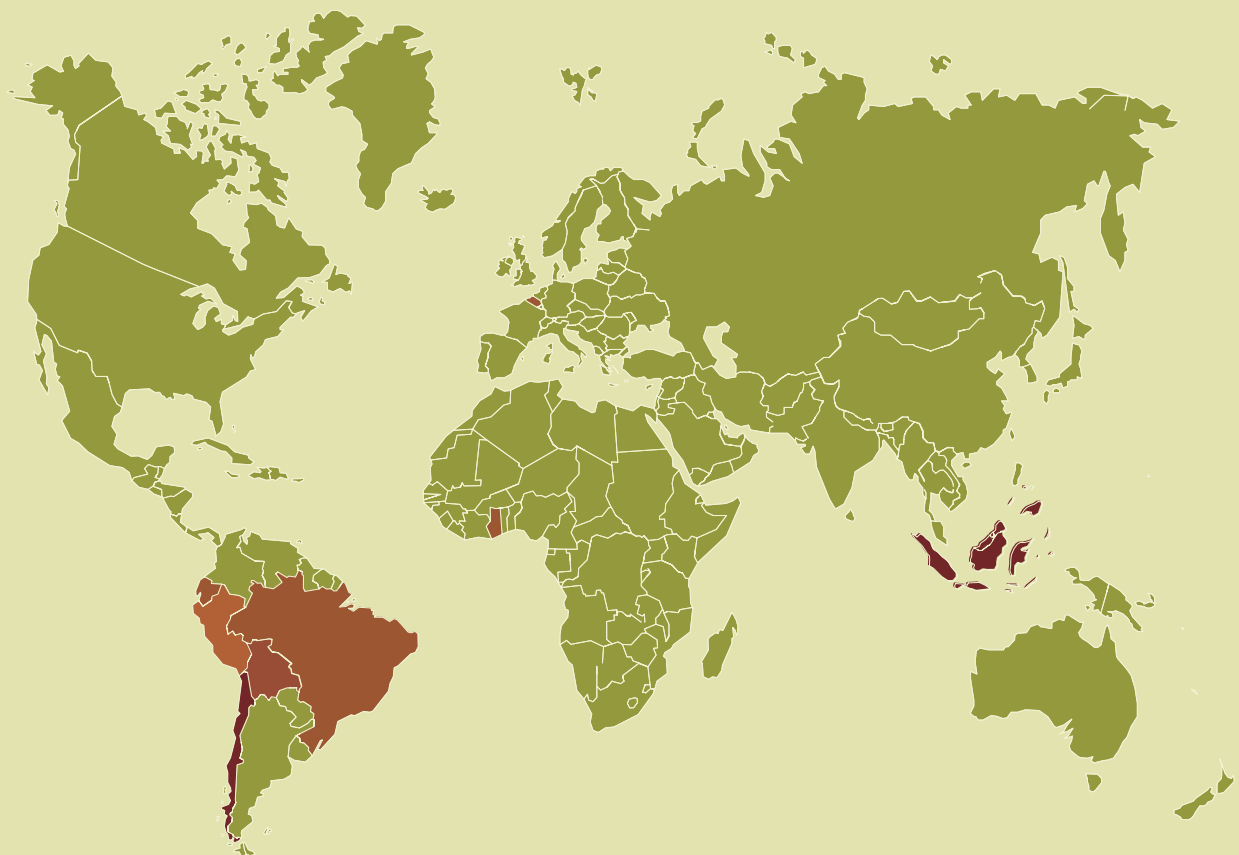

Groenhart vzw
Jaarverslag 2008

Voorwoord door de Voorzitter	2
1. Visie en missie van Groenhart	3
1.1 Visie van Groenhart	3
1.2 Missie van Groenhart	4
2. Structuur van Groenhart	5
2.1 Raad van Bestuur	5
2.2 Algemene vergadering - leden	5
2.3 Personeel	5
3. Inleiding tot het jaarverslag 2008	6
4. Werkingsverslag 2008.....	9
4.1 Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB)	9
4.1.1 Lopende en afgelopen projecten per 31 december 2008	9
4.1.2 Terreinbezoeken	10
4.1.3 Nieuwe projecten	10
4.2 Enkele activiteiten en initiatieven in België	18
4.2.1 Project-NGO van de provincie Oost-Vlaanderen	18
4.2.2 Studio Globo www.studioglobo.be	18
4.2.3 Week van het bos.....	18
4.2.4 Info-avond Esmeraldas	18
4.2.5 Tropisch Bos Quiz	19
4.3 DGOS- Directoraat-Generaal Ontwikkelingssamenwerking.....	20
4.3.1 Erkenningaanvraag	20
4.3.2 Uitwerking eerste project.....	20
4.3.3 Duurzame ontwikkeling van veetelergemeenschappen in de hooglanden van het deelrivierbekken van de Burgay	21
4.4 Mobistar 'Ons Project'	23
4.5 Participatief beheer en duurzaam gebruik van het natuurlijk bospatrimonium in het Kanton Muisne, Provincie Esmeraldas, Ecuador	24
5 Conclusie en blik vooruit	26

Voorwoord van de voorzitter

Beste groenharters en sympathisanten,

Een kleine 30 pagina's over het reilen en zeilen van Groenhart in zijn 5de werkingsjaar ligt voor u.

Het 5de werkingsjaar was er een vol nieuwe initiatieven. Het belang van diversifiëren van de fondsen werd al meerdere malen aangehaald en in 2008 is hier door het hele Groenhartteam hard aan gewerkt. De resultaten kan u hier verder lezen en ik kan ook al een resultaat voorleggen dat niet behandeld wordt in dit verslag: de provincie West-Vlaanderen heeft begin 2009 ook een subsidie toegekend voor een project van Groenhart in Ecuador.

Onze dank gaat dan ook terecht uit naar Mobistar, DGOS, de Nationale Loterij, de provincie Oost-Vlaanderen, de provincie West-Vlaanderen en zovele andere kleine en grotere financiers die het mogelijk maakten om ons de nodige slagkracht te geven.

Erkend worden als NGO voor ontwikkelingssamenwerking en meteen ook een project goedgekeurd krijgen! Dat is niet iedereen gegeven. Groenhart leverde in beide gevallen perfecte dossiers af en verdedigde de projectaanvraag met brio. Proficiat! In juni 2009 starten we met de bescherming en het duurzaam beheer van de hooglanden in de Ecuadoraanse Sierra, met de NGO ECOHOMODE en de gemeenschappen.

2008 heeft concrete resultaten opgeleverd dankzij de inspanningen van het Groenhartteam, maar daarmee is de kous niet af. We willen onze raad van bestuur verruimen in 2009, want het is daar dat je het enthousiasme kan opsnuiven. Een welgemeend dank u aan allen die zich vrijwillig inzetten om mee te denken over en te werken aan een organisatie die zich specifiek inzet voor het bos en haar bewoners in het Zuiden.

Nu zitten we in de laatste rechte lijn naar Kopenhagen. Hopelijk leveren de gesprekken meer op voor het bos dan in de vorige rondes, vooral voor zij die in en van het bos leven. Eigenlijk leven we allemaal bij de gratie van bossen. Allerlei conferenties hebben reeds bijgedragen tot dit bewustwordingsproces. Nu moeten dit bewustzijn en de vele woorden verder omgezet worden in daden!

Het Vlaams Fonds Tropisch Bos is een bewijs van hoe dit bewustzijn vanuit het bosarme Vlaanderen omgezet is in daden. Niet alleen om deze levensbelangrijke ecosystemen te beschermen, duurzaam te beheren en te herstellen, maar ook door door het bos de mens te zien.

Geert Lejeune

Voorzitter Groenhart vzw

1. Visie en missie van Groenhart

1.1 Visie van Groenhart

Groenhart vindt dat de natuurlijke rijkdommen in het Zuiden in eerste instantie toebehoren aan de lokale gemeenschappen die er leven. Groenhart vindt het zinvol om processen te stimuleren die ertoe leiden dat de lokale gemeenschappen optimaal en duurzaam kunnen genieten van de voordelen van deze natuurlijke hulpbronnen.

Ondanks de vele decennia van internationale samenwerking, stellen ook Groenhart en haar medewerkers vast dat het Zuiden nog steeds af te rekenen heeft met een onaanvaardbaar niveau van armoede van haar bevolking en met alle secundaire symptomen die daaraan gekoppeld zijn. Over het feit dat armoede een complex probleem is met vele oorzaken en gevolgen en dat haar bestrijding een multidisciplinaire aanpak vergt, bestaat al geruime tijd een algemeen consensus.

Het belang van het leefmilieu in het tot stand brengen van een duurzame menselijke ontwikkeling is echter lang onderschat geweest is. Hierin kwam een zekere kentering met de introductie van het concept 'duurzame ontwikkeling' in 1987 in het Brundtlandrapport van de VN, maar vooral later op de Wereldtop over milieu en ontwikkeling te Rio in 1992 (UNCED) waar de term gemeengoed werd en de internationale gemeenschap ze concreet als doelstelling erkende. Duurzame ontwikkeling streeft het evenwicht na van een gezonde economische ontwikkeling; een eerlijke, sociale verdeling van de welvaart en respect voor de culturele waarden van volkeren; en respect voor de natuurlijke draagkracht van de planeet en haar ecosystemen.

Op de wereldtop werd het belang van de kwaliteit van het leefmilieu voor het bestrijden van armoede onderstreept. De relatie tussen armoede en degradatie van het leefmilieu is cyclisch; als armoede toeneemt, neemt de kwaliteit van het leefmilieu af en de teloorgang van het leefmilieu genereert dan weer op zijn beurt een verdere afname van de mogelijkheden voor de armsten.

Groenhart schaart zich volledig achter deze visie.

"Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de noden van het heden zonder dat het de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun noden te voorzien in het gedrang brengt."
(Brundtlandrapport - Our Common future, 1987)

1.2 Missie van Groenhart

Vanuit deze visie en sterk geïnspireerd door het concept van duurzame ontwikkeling wil Groenhart bijdragen tot de genomen engagementen onder de noemer van de 3 **Rio-conventies**:

- Conventie inzake Biologische Diversiteit (CBD)
- Conventie inzake Bestrijding van de Verwoestijning (UNCCD)
- Conventie inzake klimaatverandering (UNFCCC)

Binnen dit ruime werkingskader, zal Groenhart zich sterker richten op de **rol van bos**, gezien haar expertise en het belang van bos binnen duurzame ontwikkeling. Bos neemt immers binnen de 3 conventies een belangrijke rol in. Bossen zijn de grootste schatkamers van biodiversiteit; ze spelen een belangrijke rol in het fixeren van bodems en dus het tegengaan van verwoestijning; en ook bij de klimaatverandering, zowel wat betreft het tegengaan van als het matigen van het effect van klimaatverandering staan bossen centraal, zeker in het Zuiden.

Groenhart beoogt in het **Zuiden** activiteiten te ondersteunen met als doel lokale ontwikkeling én:

- Natuur- en biodiversiteitbehoud;
- Duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen; en
- Herstel van gedegradeerde gebieden en versterking van de draagkracht van ecosystemen.

In het **Noorden** wil Groenhart het maatschappelijk draagvlak voor het globaal belang van de bovenstaande thema's vergroten.

2. Structuur van Groenhart

2.1 Raad van Bestuur

Op de algemene vergadering van Groenhart op 28 april 2008 wijzigde de samenstelling van de Raad van Bestuur; de bestuursleden zijn sindsdien:

Geert Lejeune (voorzitter)
 Mone van Geit (penningmeester)
 Bert De Somviele (secretaris)
 Frans Pauwels
 Joost Van de Velde
 Bart Holvoet

In 2008 kwam de Raad van Bestuur van Groenhart 5 maal samen: op 20 februari, 28 april, 5 juni, 9 september en 3 december.

2.2 Algemene vergadering – leden

1	Aerts Raf	13	Douterlugne David	25	Plessers Philippe
2	Aertsen Wim	14	De Pourcq Kobe	26	Plouvier Dominiek
3	Bauwens Bram	15	Evenepoel Hilke	27	Scheirlinck Hans
4	Bellemans Herwig	16	Fosselle Sylvie	28	Van Camp Nancy
5	Berkvens Nick	17	Holvoet Bart	29	Van Crombrugge Mario
6	Cuypers Dieter	18	Janssen Noah	30	Van Damme Patrick
7	Daoudi Hicham	19	Lauwaert Iris	31	Van De Velde Joost
8	De Vreese Rik	20	Leemans Sabien	32	Van Eynde Karla
9	Debonnet Guy	21	Lejeune Gert	33	Van Geit Mone
10	Desloover Dries	22	Mannaert Alexandra	34	Van Vooren Pieter
11	D'Hulster Mariette	23	Muys Bart	35	Van Zele Leen
12	Dossche Veerle	24	Pauwels Frans	36	Verbelen Filip

2.3 Personeel

In 2008 bleef de samenstelling van het personeel onveranderd:

Dieter Cuypers	Coördinator 5/5
Hilke Evenepoel	Projectmedewerker 1/2
Mariette D'Hulster	Administratief medewerker (1/5)

3. Inleiding tot het jaarverslag 2008

2008 zal voor velen in het geheugen gegrift blijven als het jaar waarin een financiële crisis de wereld deed daveren, de eerste zwarte president van de VS verkozen werd, de onstabiele Belgische politiek en natuurlijk omwille van allerlei mooie momenten in de privésfeer (die eerder persoonlijk zijn).

Voor de bossen in het Zuiden en de lokale gemeenschappen en inheemse volkeren die er hun thuis hebben of hun 'thuis' van maken, begon 2008 waarschijnlijk met het kappen of het planten van een boom, om te voorzien in hun levensonderhoud of gewoon voor de toekomst (ook onze toekomst!).

Op hoger niveau begon de toekomst van dat bos en deze gemeenschappen, met het einde van 2007. In december 2007 vond de klimaattop (CoP 13) in Bali plaats. Het Bali Action Plan zette bestaande bossen in ontwikkelingslanden terug op de internationale agenda opdat er op de CoP in Kopenhagen in 2009 duidelijkheid zou komen rond het aanpakken van de ontbossing in het Zuiden. De broeikasgassen die ontstaan door het omvormen van bossen naar ander landgebruik liggen mee aan de basis van het klimaatprobleem, maar vormen tevens een belangrijk deel van de oplossing. Er werden vragen geformuleerd: Welk beleid is er nodig en welke maatregelen moeten er genomen worden om na 2012 een systeem te hebben dat de ontbossing en bosdegradatie kan ontmoedigen en verminderen? Wat is de rol van bosbescherming, duurzaam bosbeheer en de verhoging van de koolstofinhoud van die bossen? Een speciale ad-hoc werkgroep kreeg de opdracht om tegen de top in Kopenhagen (CoP 15) met aanbevelingen te komen...

De verdienste van Bali was vooral dat de aandacht voor deze levensbelangrijke ecosystemen terug aangewakkerd werd. Buiten enkele algemene richtlijnen en aanbevelingen, werden er nog geen duidelijke beslissingen genomen of zoals de tekst zelf zegt: REDD (Reducing Emissions from Deforestation (and Forest Degradation) in Developing countries): approaches to stimulate action. Een stimulans die melding maakt van het potentieel van REDD voor het bereiken van de doelstellingen van de klimaatconventie, de mogelijke bijkomende voordelen die het oplevert voor vele andere internationale conventies zoals de conventie voor het behoud van de biodiversiteit en tevens het belang van de participatie van lokale gemeenschappen en inheemse volkeren in het proces. De rest van het document is dan verder doorspekt met woorden als The CoP invites, requests en encourages; intenties dus en vele vragen bleven open.

De rest van het jaar hebben vele landen, landencoalities, instituten, middenveldorganisaties en drukingsgroepen rapporten gepubliceerd, voorstellen gedaan, gedebatteerd en vergaderd rond alle technische en beleidsaspecten van een mogelijk toekomstig REDD systeem. Er kon geen dag voorbijgaan zonder seminars en publicaties over hoe dit mondiaal probleem

dient te worden aangepakt en de meningen lopen sterk uiteen. In het kielzog van al dit gepubliceerd en gedebatteerd ontstond er ook wel een wildgroei van landgraaiers (van landgrab), grondspeculanten bijgestaan door slinkse lobbyisten en andere bedenkelijke initiatiefnemers. Waar bossen vroeger bekeken werden als houtfabrieken en we stilaan de multifunctionaliteit van bossen begonnen in te zien, werden ze nu weer gedegradeerd tot koolstofopslagplaatsen of

ligneuze bankrekeningen. Met een markt voor koolstof was dit voor velen reden genoeg om te speculeren op de waarde van voorheen financieel waardeloze stukken grond, daarbij de richtlijnen van de CoP volledig in de wind slaand.

In december 2008 op de CoP 14 in Poznan moest er nog niet veel nieuws verwacht worden. Vele organisaties maakten van de gelegenheid gebruik om allerlei side-events te organiseren over hoe zij het hele systeem zouden aanpakken, maar de meningen blijven uiteen lopen. Sommigen vinden dat de hele verkoop van koolstofkredieten door een markt geregeld moet worden en aan de andere kant staan diegenen die liever een groot fonds creëren, anderen willen dan weer een mix van beide uitersten van het spectrum. Moet het verplicht worden voor landen met grote ontbossing of moet het vrijwillig zijn? Wie gaat een volledig schema op landenniveau beheren? Regeringen? En gaan die regeringen er dan voor zorgen dat de voordelen of de compensaties terecht komen bij hen die in en van het bos leven? Welke definitie van bos zal gehanteerd worden? Vallen plantages daaronder? En wat met agrobossen?

We kunnen hier een hele reeks aanbevelingen doen en er bestaan lijsten vol van die aanbevelingen. Twee aspecten zijn toch cruciaal om van REDD te maken wat het zou moeten zijn: 1) de erkenning van de rechten van lokale gemeenschappen en inheemse volkeren en hun participatie in het tot stand komen van het proces. Dit is de sleutel tot succes gebleken voor alle verleden initiatieven voor bosbescherming; en 2) al te vaak wordt vergeten wat nu net die ontbossing drijft en wie daarvoor verantwoordelijk is. Recent onderzoek toonde aan dat tropische ontbossing (13 miljoen ha per jaar) de laatste 2 decennia sterk van gezicht veranderd is en gedreven wordt door grote industrieën en economische globalisatie in plaats van door kleine rurale landbouwers. Commerciële houtkap, mijnbouw, grootschalige landbouw, veeteelt, agrobrandstoffen en monocultuur plantages maken nu het gros uit van de bosvernietigende praktijken. Zolang deze praktijken interessanter blijken dan het behouden van bossen, zal het moeilijk worden om van REDD iets daadkrachtig te maken. Het ondersteunen en versterken van zij die omwille van deze grootschalige operaties van hun land gedreven worden en het inbouwen van de producten die voortkomen uit die grootschalige destructieve activiteiten in een REDD schema zijn dus van het grootste belang. Benieuwd wat Kopenhagen brengt.

Voor tropisch bos was het dus vooral klimaat wat de klok sloeg en andere dingen bleven praktisch onopgemerkt.

Ondanks al dit gepalaver op hoog niveau ging het ontbossen gewoon voort op dezelfde manier als voorheen, maar met weer nieuwe drijfveren. Heeft er nog iemand gehoord van Chico in december 2008? Wij schreven een stukje:

Exact 20 jaar geleden werd Chico Mendes, een rubbertapper uit de Amazone, door grootgrondbezitters vermoord. Chico verdedigde geweldloos zijn stukje aarde waarop hij en zovele andere arme boeren zwoegden om in hun levensonderhoud te voorzien. De eenvoudige Braziliaan groeide uit tot een martelaar in de strijd om het behoud van het tropisch regenwoud.

De ontbossing van het Amazonewoud gaat voort op kruissnelheid, de vele initiatieven om dit te voorkomen ten spijt. Het snelle geldgewin waarvoor Chico moest wijken is enkel toegenomen. In die 20 jaar is in Brazilië alleen al meer dan 12 keer de oppervlakte van België voor de bijl gegaan en dan spreken we enkel over de officiële cijfers van de Braziliaanse overheid.

Ontbossing is terecht op de klimaatagenda gekomen. Logisch als je weet dat ontbossing instaat voor 20% van de uitstoot aan broeikasgassen wereldwijd. De recentste onderzoeken tonen aan dat de substantiële oorzaak van de tropische ontbossing de laatste twee decennia niet meer bij de kleine boeren ligt, maar dat ze gedreven wordt door de grote industrie en economische globalisering: houtkap, olie- en gasexploitatie, grootschalige landbouw en veeteelt en exotische plantages. De grote concerns die aan de basis liggen van deze ontbossing internaliseren de sociale en milieukosten die voortkomen uit het vernietigen van het woud niet en ze schenden voortdurend de mensenrechten. Waar bossen vroeger enkel een houtfabriek waren, zijn we terecht meer de nadruk gaan leggen op de multifunctionaliteit van bossen en duurzaam bosbeheer. Nu dreigen we terug naar af te gaan: bossen als koolstofopslagplaatsen, niet meer. De zogenaamde 'land grab' is reeds bezig. Onder de vlag van bescherming en de strijd tegen de klimaatsverandering beginnen grote organisaties, bedrijven en steenrijke zakenmannen te speculeren op de mogelijke inkomsten die voort kunnen vloeien uit de koolstofmarkt. Ook de Wereldbank gaat niet vrijuit.

Zij die verder kijken dan hun neus lang is, weten dat bossen wereldwijd van primair belang zijn voor de hydrologische cycli, watervoorziening, wolkenvorming, erosiebestrijding, buffers tegen de klimaatsopwarming én de biodiversiteit. Daarnaast zijn 1,6 miljard mensen voor hun levensonderhoud direct afhankelijk van bossen. Ze zijn de thuis van meer dan 300 miljoen van de allerarmsten op onze aardbol; 70 miljoen daarvan behoren tot inheemse volkeren.

Nu wordt er weer gesproken over 'Green New Deals' om de economische crisis aan te pakken in 'de eeuw van de ecologie'. Helaas gaan mogelijke oplossingen weeral de richting uit van grootschalige schendingen van de rechten van lokale gemeenschappen en inheemse volkeren die in en van deze bossen leven. Gemeenschappen die reeds tientallen eeuwen weten hoe dit woud beschermd dient te worden en welke rijkdommen er allemaal aanwezig zijn, hebben amper een zeg in wat er met hun bossen gebeurt. Het gaat hen niet om de rijkdommen die wij er nu in zien zoals goud, petroleum, graasgronden, landbouwgronden of tropische houtsoorten, maar het feit dat dit unieke ecosysteem hen alles levert om in hun levensonderhoud te voorzien. Niet enkel de rijkdom en de functies van het bos gaan verloren, maar ook de enorme kennis van deze mensen.

We proberen er iets aan te doen vooraleer het te laat is, maar de ingezette middelen en de manier waarop zijn nog steeds ontoereikend. De klimaatverandering zal het proces nog versterken als we nu niets doen. Het immense Amazonewoud dreigt een droge savanne te worden met alle gevolgen van dien voor de lokale natuur en mensen, maar ook voor de hele wereld.

Er zijn lichtpuntjes, maar ze worden vooralsnog veel te weinig aangewend: lokale gemeenschappen die het beheer van hun bossen en de inkomsten die hieruit voortkomen zelf opnemen. Dit is een traag maar duurzaam proces. De beste beschermers van de bossen zijn de mensen die er wonen zelf. Vanuit Vlaanderen dragen we via het Vlaams Fonds Tropisch Bos ons steentje bij door lokale gemeenschappen te ondersteunen om duurzaamheid werkelijkheid te maken. De biodiversiteit, duurzame ontwikkeling en het klimaat varen er wel bij. Spijtig genoeg zijn dit soort succesformules schaarser bedeed als het aankomt op marketingbudgetten en beschikken ze niet over dure klimaatspecialisten die hen steunen.

Volgende uitspraak van Chico is minstens 20 jaar oud, maar nog brandend actueel:

"Eerst dacht ik dat ik aan het vechten was om rubberbomen te redden, dan dacht ik dat ik vocht om het Amazonewoud te redden, nu realiseer ik me dat ik vecht voor de mensheid."

Hopelijk kan deze uitspraak 20 jaar later toch nog mensen de ogen openen en tijdig de juiste beslissingen doen nemen zodat zij die voor de mensheid vechten daar daadwerkelijk de middelen voor krijgen.

4. Werkingsverslag 2008

Ook in 2008 vormde het Vlaams Fonds Tropisch Bos nog het grootste project van Groenhart. De diversifiëring van financiering van de projecten van Groenhart is gestart, maar het is duidelijk geen sinecure. Toch kunnen we een aantal nieuwe initiatieven en doorbraken voorleggen: onze erkenning als NGO voor ontwikkelingssamenwerking en ons eerste goedgekeurd project bij DGOS!

Maar eerst dat goede oude.

4.1 Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB)

2008 was voor de werking van het VFTB in tegenstelling tot het jaar voordien een jaar waarin de financiering van de projecten en de ondersteuning gegarandeerd was. Op verscheidene gelegenheden kwam het VFTB ter sprake; ook tijdens de week van het bos werd het VFTB op de agenda geplaatst, zij het spijtig genoeg maar voor even. De eindevaluatie van de eerste 5 jaar van het fonds is op komst en zal in zekere mate de toekomst van dit initiatief bepalen.

4.1.1 Lopende en afgelopen projecten per 31 december 2008

Tussen 2002 en 2006 werden in het totaal 42 projecten gefinancierd. Hiervan zijn er nog enkele lopende. Ook de projecten in het nieuwe klimaatkader zijn nog lopende:

Code	Organisatie-NGO	Titel van het project	Land
114-2005	VUB-ICED	Milieu-educatief centrum en bosbehoud in Sui	Ghana
78-2006	Lonko Kilapang	Herbebossing en herstel van de gedegradeerde bufferzone van het nationaal reservaat Villarica, Zuid-Chili	Chili
86-2006	SFA	Promotie en commercialisatie van hout afkomstig van duurzaam beheerd bos, Pastaza, Ecuador	Ecuador
88-2006	ACCA	Duurzaam oogsten en commercialiseren van de Brazilnoot (<i>Bertholletia excelsa</i>), Madre de Dios, Peru	Peru
97-2006	WWF-Peru	Herbebossing en herstel bufferzone Tabacones Namballe Nat Sanctuarium, Fase II	Peru
100-2006	Prisa-CETEFOR	Duurzaam beheer van de natuurlijke grondstoffen, Bolivië	Bolivië
105-2006	FCFCh	Bescherming en duurzaam beheer van het natuurlijk bos van de mapuche-huilliche in Chiloé, Zuid Chili	Chili
02-2007	ECOhomode	Participatieve uitwerking en uitvoering van een groene buffer voor Cubilán te Biblian in de provincie Cañar	Ecuador
03-2007	Fun NATURA	Integraal beheer voor de bescherming van het Shuar territorium Arutam te Macas, Morona Santiago	Ecuador
05-2007	PROFAFOR	Gemengde herbebossing voor het herstel van gedegradeerde gronden te Nabón, Oña en Saraguro in Azuay en Loja	Ecuador
06-2007	AIDER	Duurzaam bosbeheer in 3 inheemse gemeenschappen in het Amazonewoud, Coronel Portillo	Peru
09-2007	Mindo Cloud Forest Foundation	Strategische verbindingsherbebossing tussen 2 beschermde gebieden en ecotoerisme in Pichincha	Ecuador
13-2007	CADEMA	Aangepaste herbebossing voor specifieke omgevingen in Entre Rios en Padcaya te Tarija	Bolivië
14-2007	CNF	Duurzaam beheer van natuurlijke rubberbossen (<i>Shiringa</i> , <i>Hevea brasiliensis</i>) door inheemse gemeenschappen in het Amazonewoud, Padre Abad	Peru

Al de informatie over de projecten kan bekeken worden op onze website www.groenhart.be

4.1.2 Terreinbezoeken

Sinds eind 2007, maar formeel sinds 2008 heeft Groenhart zich geëngageerd om de vluchten te compenseren. Natuurlijk geldt in eerste instantie dat we onze uitstoot moeten reduceren. We trachten dus het maximum uit deze reizen te halen door projectbezoeken, -evaluaties en overleg met partnerorganisaties te combineren, maar de reis blijft noodzakelijk. Groenhart compenseerde in 2008 haar vluchten via CompenCO2 (www.compenCO2.be).

In 2008 werden 5 terreinbezoeken (Ecuador (2x), Peru (2x) en Bolivia) afgelegd om op het terrein het geleverde werk te bekijken en de verschillende projecten met de uitvoerende organisaties door te nemen.

Alle missieverslagen van de terreinbezoeken kunnen teruggevonden worden op de website www.groenhart.be onder Groenhart > documenten.

4.1.3 Nieuwe projecten

De nieuwe projecten van het Vlaams Fonds Tropisch Bos kaderen sinds 2007 sterker binnen de klimaatproblematiek. In de eerste categorie van projecten wordt gewerkt aan projectontwerp voor projecten die nu reeds toegelaten zijn binnen het Kyoto-protocol en dus koolstofkredieten kunnen opleveren door het aanplanten van bos. De tweede categorie past volledig binnen de filosofie van de Bali-Roadmap en wil capaciteit opbouwen rond het thema Reduced Emissions from Deforestation (and Forest Degradation) in Developing countries of REDD. Meerbepaald: Welke activiteiten dragen bij tot een vermindering van de ontbossing, hoe doen ze dat, hoe kunnen die gefinancierd worden en hoe kunnen we het effect op de uitstoot van broeikasgassen kwantificeren?

De internationale regels rond koolstofberekeningen en de specifieke doelstelling van het fonds zorgen voor een sterker omlijnd kader. In tegenstelling tot de vroegere projecten is het gebleken dat Groenhart nu veel meer ondersteuning moet geven in dit voornamelijk nieuwe thema voor vele organisaties. Dit levert interessante discussies op, maar vergt een pak meer energie. Het grootste nadeel is natuurlijk dat een groter deel van het budget opgeslorpt wordt door specifieke studies en dat er minder rechtsreeks naar de doelgroepen gaat. Hopelijk komt dit op langere termijn toch weer ten goede van de kleine land- en boseigenaars in het Zuiden.

4.1.3.1 Selectie van de nieuwe projecten

Het Challenge Fund van het VFTB werd gelanceerd halverwege juni. Eerst werden gericht bepaalde organisaties gecontacteerd die in het verleden hun professionaliteit en goede samenwerking in het kader van het VFTB hebben bewezen en daarnaast werd de oproep op de website van Groenhart geplaatst en verder verspreid via de verschillende fora in de focuslanden.

Op de einddatum 31 juli werden 17 projectvoorstellen ontvangen. Net zoals in 2007 kwam het grootste deel van de projectvoorstellen uit Ecuador, waar het VFTB reeds zeer gekend is.

De projectvoorstellen

Voor **categorie 1** werden slechts 3 projectvoorstellen ontvangen. Het strakke kader van deze projecten en het feit dat hier rond in de focuslanden nog te weinig capaciteit bestaat – één van de redenen om deze te verhogen via het VFTB – zijn hiervan de oorzaak. Het uiteindelijke succes van de toekomstige projecten hangt af van de kwaliteit van het projectontwerp en de mogelijkheid om via koolstofkredieten het uiteindelijke project te financieren. Hier zijn de voordelen dus indirect en in eerste instantie minder aantrekkelijk dan de projecten in categorie 2.

Categorie 2 kende – zoals verwacht – een groter succes, aangezien het gaat om financiering van activiteiten op het terrein met directe voordelen voor klimaat, biodiversiteit en de lokale leefgemeenschappen.

De beoordeling

Na een eerste lezing van de voorstellen werden de indienende organisaties terug gecontacteerd teneinde het voorstel te optimaliseren en onduidelijkheden op te klaren. Daarna werden de beoordelingsmodules vervolledigd. Op basis van de beoordelingsmodules formuleerde Groenhart een voorstel tot selectie voor de projectcommissie die gehouden werd op 23 oktober. De projectcommissie formuleerde bemerkingen die meegenomen werden naar de organisaties en selecteerde uiteindelijk, rekening houdende met het voorziene budget 7 projecten: 2 in Chili, 4 in Ecuador en 1 in Bolivia.

Verder volgt een korte beschrijving van de projecten per projectcategorie.

Categorie 1: projectontwikkeling van (her)bebossingsprojecten

ECOLOGISCH HERSTEL EN BESCHERMING VAN 3 MICROBEKKENS VAN DE RIVIER GUALLUPE IN HET BEKKEN VAN DE MIRA, ECUADOR

Duur: 6 maanden

Bedrag: € 31.375,00

Uitvoering: Mindo Cloud Forest Foundation

Categorie: VFTB-2008 categorie 1: projectontwerp voor bebossing en herbebossing voor de klimaatmarkt

Met de uitgewerkte PDD (project design document) die in het project ontwikkeld wordt, zal het mogelijk worden gedegradeerde terreinen te herstellen door het aanplanten van bossen. De aanplanting gebeurt op privéterreinen en zal bijdragen aan de bescherming van microbekkens in het subtropische gedeelte van de provincie Imbabura. Tegelijkertijd zorgen de aanplantingen voor een interconnectiviteit tussen 4 belangrijke gebieden voor de bescherming van vogels in de bioregio Chocó Andino, de grootste biodiversiteitshotspot ter wereld.

De zone waar deze gebieden zich bevinden onderging een sterke ontbossing van de jaren '60 tot '80. Vandaag de dag zijn ze gekarakteriseerd door improductieve graasweiden die de grond nog meer uitputten en de bevolking weinig inkomsten leveren. De financiering die kan gevonden worden via een kwaliteitsvolle PDD voor herbebossing (eerste schatting 400 ha met een koolstofopslagpotentieel van 4.000 ton CO₂/j) zal deze gemeenschappen alternatieve inkomsten leveren, vruchtbare bodems, een verzekerde watervoorziening en op langere termijn hout.

De zone waar deze gebieden zich bevinden onderging een sterke ontbossing van de jaren '60 tot '80. Vandaag de dag zijn ze gekarakteriseerd door improductieve graasweiden die de grond nog meer

De geplande herbebossing past binnen een groter kader van een algemeen beheerplan van de microrivierbekkens.

Contactgegevens

Mindo Cloud Forest Foundation
José Domingo Albuja 3-72 y Obando Luna, No. 7,
Ibarra-Imbabura (Ecuador)

info@mindocloudforest.org

KLEINE RURALE LANDEIGENAARS VOOR DE MITIGATIE VAN DE KLIMAATSVÉRANDERING, REGIÓN DE LA ARAUCANÍA, CHILE

Duur: 12 maanden

Bedrag: € 72.385,00

Uitvoering: CODEFF

Categorie: VFTB-2008 categorie 1: projectontwerp voor bebossing en herbebossing voor de klimaatmarkt

Door de ontwikkeling van een PDD (Project Design Document) voor kleinschalige bebossings- en herbebossingsactiviteiten in het kader van het mechanisme voor schone ontwikkeling (CDM) zal het mogelijk worden om met kleine rurale landeigenaars (300 families, voor de overgrote meerderheid van Mapuche origine) in de regio de la Araucanía de rivieroeveren van het bekken van de rivier Toltén te herstellen door het aanplanten van inheemse soorten over een totale lengte van 150 km langs de gedegradeerde oevers. Daarnaast wil men ook werk maken van dendro-energetische aanplantingen (grenen, Eucalyptus en andere inheemse soorten als Nothofagus). Al de aanplantingen (420 ha in totaal met een koolstofopslagpotentieel van 20 t CO₂/ha/j) worden uitgevoerd op de terreinen van de kleine landeigenaars. De inkomsten die via koolstofkredieten gegenereerd kunnen worden, kunnen dan instaan voor het nodige beheer van de aanplantingen. Tegelijkertijd kunnen de aanplantingen op middellange termijn brandhout leveren en op lange termijn constructiehout. Er is geen gevaar voor niet-permanentie dankzij de wettelijke context (Ley 701) die ervoor zorgt dat de beplante gronden een bosbestemming krijgen en verplicht eigenaars gekapte delen te herplanten.

Contactgegevens

Comité pro Defensa de la Flora y Fauna (CODEFF)
Ernesto Reyes 035
Providencia
Santiago (Chili)

www.codeff.cl

Categorie 2: Vermeden ontbossing of REDD

HERBEBOSSING, BEHEER VAN PRIMAIR BOS EN HERSTEL VAN GEDEGRADEERDE GRONDEN ALS MECHANISME VOOR SCHONE ONTWIKKELING (CDM) TE CHILOË, CHILI

Duur: 12 maanden

Bedrag: € 66.691,00

Uitvoering door de coöperatieve PROLIM CHILI

Categorie: VFTB-2008 categorie 2: voorkomen ontbossing (door het bieden van alternatieven)

Het project in de sector Coipomó, op 20 km van Ancud op het eiland Chiloë werd door de coöperatieve PROLIM ism specialisten uitgedacht. In deze regio voorziet brandhout en houtskool in meer dan 80% van de inkomsten van de lokale arme boerenfamilies, een ander deel van de inkomsten is afkomstig uit veeteelt (melk/vlees), naast de kleinschalige subsistentielandbouw. Deze (vaak illegale) houtkap brengt het aanwezige natuurlijke bos in gevaar en het grote aandeel van deze activiteit in het totale inkomen van de families maakt hen zeer kwetsbaar.

Het project wil een impuls geven aan de economische en sociale ontwikkeling van 20 arme boerenfamilies en tegelijkertijd de bestaande natuurlijke bossen beschermen. Traditioneel bestaat een eigendom uit een gedeelte graasland (op de betere gronden), gedegradеerde terreinen waar de grondwatertafel niet toelaat om deze terreinen in cultuur te brengen en een stuk natuurlijk bos, waar bij gebrek aan alternatieven op de gedegradеerde terreinen verder roekeloos in gekapt wordt. Er wordt uitgegaan van een modulaire aanpak van de problemen per familie. Er zullen kleine brandhoutaanplantingen opgezet worden om de druk op het bestaande bos te verminderen, een duurzaam beheer van het natuurlijke bos nagestreefd worden en graasweiden verbeterd. De brandhoutplantages en de verbetering van de graasweiden vinden plaats op de gedegradеerde terreinen. Door deze alternatieven zullen de inkomsten van de families op korte en langere termijn verhoogd worden en tegelijkertijd het bestaande bos gevrijwaard.

Globaal gezien zal binnen het bestaand bos 20x 10ha duurzaam beheerd worden, 20x 2 ha brandhoutaanplantingen per familie aangeplant op gedegradеerde terreinen en 20x 4 ha graasweiden verbeterd worden.

Het project speelt de rol van pilootproject voor kleine boseigenaars om nationale plannen rond voorkomen ontbossing en herbebossing binnen het mechanisme voor schone ontwikkeling mee vorm te geven.

Contactgegevens

Cooperativa de trabajo Coipomo (PROLIM Chiloë)
Libertad 590, oficina 3, Coipomo Rural, Ancud
Chiloë (Chili)

prolimchiloe@gmail.com

DUURZAAM BEHEER VAN DE NATUURLIJKE BOSGRONDSTOFFEN ONDER REDD SCHEMA IN DE SHUAR GEMEENSCHAP SHAIME, BOSQUE PROTECTOR ALTO NANGARITZA, ZAMORA CHINCHIPE, ECUADOR

Duur: 12 maanden

Bedrag: € 71.034,50

Uitvoering: PROFAFOR ism ARCO IRIS

Categorie: VFTB-2008 categorie 2: voorkomen ontbossing (door uitwerking van een projectvoorstel voor REDD op de koolstofmarkt)

De integriteit van het Bosque Protector Nangaritza, gelegen in het Zuiden van Ecuador (gebergte- en voorgebergtebos), in de bufferzone van het Nationaal Park Podocarpus wordt door allerlei bedreigingen (infrastructuur, illegale houtkap, mijnbouw en sociale landrechtenconflicten) aangetast.

Het projectontwerp dat uitgewerkt zal worden door PROFAFOR (gespecialiseerd in het ontwerp van herbebossingsprojecten voor koolstofopslag) in samenwerking met ARCO IRIS (lokale partner met socio-economische inslag) zal de Shuar gemeenschap Shaime in staat stellen om via het mechanisme van vermeden ontbossing (en de daaruitvolgende vermeden uitstoot van broeikasgassen) hun bos beter te beschermen.

De doelstelling van het project is een piloot REDD project op te zetten voor de vrijwillige koolstofmarkt volgens de ENCOFOR procedures, onder het Voluntary Carbon Standard schema en naar de Climate Community & Biodiversity (CCB) standaarden voor duurzaam projectontwerp. Het project incorporeert activiteiten van duurzaam bosbeheer, strijd tegen illegale houtkap en verbetering van agroforestry praktijken in het territorium van de Shuar gemeenschap (7.600 ha) die zich in het Bosque Protector Nangaritza bevindt. De 65 Shuar families van de gemeenschap zullen zo via de gegenereerde betaling voor ecosysteemdiensten in staat zijn om deze activiteiten te financieren.

Contactgegevens

PROFAFOR
Edif. Torre Carolina, Piso 3
Rumipamba N33-319 y Amazonas
Quito (Ecuador)
www.profafor.com

ALTERNATIEVE BOSPRODUCTIESYSTEMEN EN LANDBESTEMMINGSPLANNING TER REDUCTIE VAN DE ONTBOSSING VAN HET BOS TUMBESINO, LOJA, ECUADOR

Duur: 18 maanden

Bedrag: € 33.447,56

Uitvoering: Naturaleza y Cultura Internacional

Categorie: VFTB-2008 categorie 2: voorkomen ontbossing (door het bieden van alternatieven en landbestemmingsplanning)

De prijsverhoging van vele voedselgewassen omwille van de stijgende vraag naar biobrandstoffen veroorzaakt wereldwijd allerlei problemen van ecologische en socio-economische aard. In Latijns Amerika heeft de prijsstijging van maïs door de stijgende vraag naar bio-ethanol (van 18 USD per 100kg in 2005 naar 34USD per 100kg in 2008) ervoor gezorgd dat vele koffieboeren hun schaduwkoffieplantages en andere bossen gekapt hebben voor deze lucratieve onduurzame praktijken. Naast de reeds lange tijd bekende destructieve gevolgen van de veeteelt en illegale houtkap is er dus een nieuwe bedreiging voor het bos. In het Zuiden van Ecuador heeft de maïs door klimatologische omstandigheden echter niet opgebracht wat ervan verwacht werd. Het gevolg is dus ontbossing en verderzetting van niet duurzame praktijken zonder bijkomende inkomsten.

Door het project wil men werken aan een alternatief beheer voor het microbekken Papalongo (2.100 ha), alwaar de boerengemeenschappen en de gemeente werken om hun watervoorziening te vrijwaren. Er zijn twee onderdelen in dit project:

- 1) De zonificatie en participatieve landbestemmingsplanning van het microbekken om de verschillende overblijvende natuurlijke bossen te identificeren en zo bij te dragen aan het vermijden van hun ontbossing; en
- 2) De herbebossing met inheemse soorten, waaronder Tara (*Caesalpinia spinosa*), agroforestrysystemen met koffie en fruitbomen om zo de inkomsten van vier lokale gemeenschappen te verhogen en te diversifiëren. De voorgestelde alternatieven kunnen concurreren met maïs.

De voorgestelde alternatieven zullen bijdragen tot vastlegging van koolstof, vermijden van ontbossing en bescherming van de watervoorziening.

Contactgegevens

Naturaleza y Cultura Internacional
Pio Jaramillo y Venezuela (esq.)
Loja (Ecuador)

www.natureandculture.org

INSTELLEN VAN SOCIAALECOLOGISCHE MAATREGELEN EN ALTERNATIEVE PRODUCTIESYSTEMEN VOOR HET DUURZAAM BEHEER VAN DE NATUURLIJKE GRONDSTOFFEN EN WATER IN PASTAZA, ECUADOR

Duur: 12 maanden

Bedrag: € 57.015,00

Uitvoering: CODEAMA

Categorie: VFTB-2008 categorie 2: vermeden ontbossing (door landgebruiksplanning en aanbod van alternatieve productiesystemen)

CODEAMA wil in de Ecuadoraanse Amazone, in het gebied van 5.000 ha dat gelegen is tussen 2 Nationale Parken (PN Sangay en PN Llangates), in de regio rond Puyo bijdragen aan de bescherming en het duurzaam beheer van de nog aanwezige primaire en secundaire bossen. De activiteiten die moeten bijdragen tot een duurzamer gebruik van de natuurlijke grondstoffen zijn: een participatieve landgebruiksplanning, capaciteitsopbouw in alternatieve productiesystemen en sensibilisatie rond watervoorziening in de steden, theoretische en praktische capaciteitsopbouw rond bosbeheer, bosexploitatie, boswetgeving en herbebossing. Een geïntegreerde aanpak dus. Concreet zullen met de opgedane kennis en capaciteiten eveneens gedegradeerde terreinen (50 ha) en kritische zones voor de watervoorziening (21 ha) hersteld, en 18 kleinschalige voorbeeld agroforestrysystemen opgezet worden. Daarnaast zal er aan een rollend incentive-fonds gewerkt worden en een toekomstig systeem voor payment for environmental services.

Contactgegevens

Fundación para la Conservación y Desarrollo Amazónico (CODEAMA)
Calle Ceslao Marin # 535 – Plazoleta San Francisco
Pastaza-Puyo (Ecuador)

www.codeama.org

AGROFORESTRY TER VOORKOMING VAN DE ONTBOSSING VAN HET TROPISCH REGENWOUD IN DE REGIO IXIAMAS, LA PAZ, BOLIVIA

Duur: 15 maanden

Bedrag: € 43.850,00

Uitvoering: Fundación Ecología de la Tierra

Categorie: VFTB-2008 categorie 2: vermeden ontbossing (door aanbod van alternatieve productiesystemen, in dit geval agroforestry)

In het noorden van het departement La Paz, in de provincie Abel Iturralde wordt migratielandbouw bedreven door kleine landbouwers. Na een eerste ontbossing en enkele jaren gewassenteelt, worden de gronden bij gebrek aan vruchtbaarheid terug aan hun lot overgelaten en nieuwe gronden opgezocht om hetzelfde systeem toe te passen. Deze niet-duurzame manier van hak en brandcultuur vernietigt elk jaar opnieuw ettelijke hectaren tropisch bos.

Het project wil op een 600-tal ha, samengesteld uit kleine percelen van lokale boeren jaarlijks 20 ha agroforestrysystemen opzetten en aantonen hoe, naast de verbetering van de levensomstandigheden van deze lokale gemeenschappen, deze systemen kunnen bijdragen tot een vermindering van de ontbossing en duurzame ontwikkelingsprocessen genereren.

Het projectvoorstel combineert REDD en A/R in 1 project en het aangevraagde budget staat in voor de ontwikkeling van een PDD voor dit project en de aanplanting van de eerste 20 ha. Met het projectdocument kan dan verder gezocht worden naar financiering van de jaarlijkse aanplanting van 20 ha van deze duurzame productiesystemen.

Contactgegevens

Fundación ecología de la tierra
Zona Agua de la Vida, Calle 8 N°1011
La Paz (Bolivia)

ecologiadelatierra@bolivia.com

4.2 Enkele activiteiten en initiatieven in België

4.2.1 Project NGO van de Provincie Oost-Vlaanderen

Dankzij de erkenning als Belgische NGO voor ontwikkelingssamenwerking krijgt Groenhart sinds 2008 een structurele ondersteuning van de provincie Oost-Vlaanderen. Deze structurele ondersteuning komt enorm van pas voor allerlei structurele kosten, maar tevens bij verschillende initiatieven die Groenhart ondernam in de provincie Oost-Vlaanderen en daarbuiten (lees hieronder).

Verderop wordt ook meer ingegaan op de initiatieven van Groenhart met betrekking tot het regiobeleid van de provincie Oost-Vlaanderen in Esmeraldas.

4.2.2 Studio Globo www.studioglobo.be

Studio Globo is een NGO voor ontwikkelingssamenwerking, gespecialiseerd in mondiaal en intercultureel leren voor het onderwijs. Studio Globo verzorgt een maandelijkse lesbrief voor het basisonderwijs bij de Wereldkalender van 11.11.11: Wereldreis.

Wereldreis brengt elke maand de kalenderfoto tot leven. Met achtergrondinfo, lesteps en kopieerbare werkbladen per graad wordt met de kinderen telkens een nieuw thema aangesneden.

Het maartnummer baseerde zich op een foto van drijvende stronken hout op de Amazonerivier, onderweg naar een zagerij. Het thema was bosbouw. Groenhart verzorgde de inhoud over het Amazonegebied, duurzame bosbouw en FSC en de leefwereld van Kayapo-indianen.

4.2.3 Week van het Bos

Begin oktober wordt traditioneel de Week van het Bos georganiseerd over heel Vlaanderen. Dit jaar was het thema 'Bos en Klimaat'. Op de themadag en tevens opener van de Week van het Bos in Brussel werd dit thema behandeld door verschillende sprekers vanuit hun specifieke ervaring. Naast wetenschappelijke uiteenzettingen over het effect van het klimaat op het Vlaamse bos, werd ook aandacht besteed aan de rol van bossen wereldwijd. Groenhart verzorgde de uiteenzetting over 'De rol van bosesystemen voor klimaatregeling en mitigatie'.

4.2.4 Info-avond over Esmeraldas

Via de projecten van het VFTB en het project dat gefinancierd wordt door de Nationale Loterij is Groenhart werkzaam in Esmeraldas, Ecuador. In het kader van dit project werd samengewerkt met één van Groenharts leden, Dries Desloover die in Esmeraldas verblijft. De ervaringen binnen dit project en de resultaten van de uitgevoerde studies motiveerden Groenhart voor het opzetten van een groter project rond bosherstel, duurzaam bosbeheer en bosbescherming. Om de ideeën af te toetsen, werd op 21 oktober een info- en discussieavond georganiseerd voor de leden van Groenhart en andere geïnteresseerden.

Dries kwam de eerste versie van het kantonaal bosplan voor Muisne voorstellen en koppelde daaraan de mogelijke acties die Groenhart in de regio kan uitvoeren.

De voorstelling startte met een algemeen overzicht van de zone en alle socio-economische, demografische, ecologische gegevens alsook de daaruitvolgende problemen van dit Ecuatoriaans Afrika. De bevolking van de Provincie Esmeraldas bestaat voor het grootste deel uit Afro-ecuatorianen (vroegere plantageslaven), enkele inheemse bevolkingsgroepen zoals de Awa's en de Cachi's en verder vooral inwijkelingen vanuit de Sierra. De oorspronkelijke bevolking van inheemse bevolkingsgroepen en de afro-ecuatorianen leggen zich vooral toe op extractie (vissen, verzamelen, ...), de ondernemende inwijkelingen van de Sierra leggen zich toe op productie.

Een groot deel van het enige tropische bos ten westen van de Sierra van de Andes en tevens de grootste biodiversiteitshotspot ter wereld is reeds leeggekap. Grote houtbedrijven halen de interessantste soorten op onduurzame wijze uit het woud waardoor een secundair woud ontstaat dat zonder bijkomende duurzame beheermaatregelen nog amper van economisch belang is. Het gevolg is dat vele van deze bossen voor een appel en een ei verkocht worden aan oliepalomboeren die dan overgaan tot het volledig rooien van het bos en de aanplanting van deze agrobrandstofcultuur met de gevolgen van dien. Op andere plaatsen wordt de bevolking en het bos bedreigd door de grootschalige aanplanting van Eucalyptus.

In het Zuiden van de provincie zijn er nog enkele blokken ongerept bos deels gelegen in een reservaat, maar tevens enkele stukken die in handen zijn van kleinere boeren. Het plan van de gemeente Muisne (zo groot als een Belgische provincie) bestaat erin om de boeren en de lokale bevolking een alternatieve inkomst te bieden via het agro-bosbouwalternatief. Hiervoor wordt nu gewerkt met alle verschillende instanties van lokale overheden, middenveldorganisaties, en boerenassociaties tot ministeries om gezamenlijk tot een duurzaam bos- en ontwikkelingsplan voor de regio te komen.

Groenhart kan binnen dit programma een aantal activiteiten ondersteunen en uitvoeren. Samen met de geïnteresseerden werden deze activiteiten besproken en dit leverde interessante discussies op.

4.2.5 Tropisch Bos Quiz

In december organiseerde Groenhart samen met de werkgroep Tropisch Bos van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen in Gent haar eerste quiz. Meer dan 200 mensen daagden op. Het ging natuurlijk niet om een quiz over tropisch bos, daarvoor is de kennis van de gemiddelde Vlaming over het Tropisch Bos ontoereikend. In ploegen van 4 of 5 personen moesten de deelnemers in tien rondes van telkens tien vragen zoveel mogelijk 'bomen' planten. Elke rond kreeg de naam van een tropische boomsoort en zodoende werden er geen punten gesprokkeld, maar te planten bomen. Zo was er de Acacia-ronde, de Baobab-ronde, de Cacao-ronde, de Doerian-ronde enz. In elke ronde werd minstens 1 maal de link naar het tropisch bos gelegd met onder meer vragen over Chico Mendez, biobrandstoffen en producten uit het (tropisch) bos. Ondertussen werd er volop geconsumeerd ten voordele van het tropisch bos.

Voor de start werd een inleiding gegeven over Groenhart, de 1miljoenbomen-campagne van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen en het project Trees For Farmers in Ethiopië waar de opbrengst van de quiz naartoe ging.

De prijzentafel bestond uit gesponsorde prijzen zoals groentepakketten, boeken en aankoopbons. Maar er waren ook FSC-gecertificeerde houtsnijwerken uit Boliviaë, vingervopjes, honing en vogelgidsen uit Ecuador.

4.3 DGOS – Directoraat-Generaal Ontwikkelingssamenwerking

4.3.1 Erkenningaanvraag

In het najaar van 2007 werd onze aanvraag tot erkenning als Belgische NGO voor ontwikkelingssamenwerking ingediend bij DGOS. In maart kwam een delegatie van DGOS Groenhart in Gontrode bezoeken en sinds 28 augustus 2008 is Groenhart een erkende Belgische NGO voor ontwikkelingssamenwerking. Dit heeft voor gevolg dat we bij DGOS projectvoorstellen mogen indienen waarover zij dan beslissen en al dan niet kunnen overgaan tot het financieren van 80% van de projectkost. Dit houdt geen verplichting van DGOS in, noch geeft het ons recht op enige vorm van fiscaal interessante regimes.

Naast WWF-België zijn we dus uniek in het erkende NGO-wereldje door onze ecosysteem- en dan vooral bosfocus.

4.3.2 Uitwerking eerste project

Met het volste vertrouwen dat ons erkenningsdossier wel in orde zou komen, hebben we natuurlijk niet stilgezeten en waren we al gestart met de uitwerking van ons eerste projectvoorstel voor DGOS. Voor dit eerste voorstel kozen we om samen te werken met de lokale NGO ECOHOMODE (Ecología, Hombre y Desarrollo) uit Azogues in het Ecuadoriaanse Azuay. Reeds sinds onze eerste kennismaking via 2 projecten van het Vlaams Fonds Tropisch Bos hebben we een goede verstandhouding met deze organisatie. Hun manier van rapporteren, communiceren en de sterke verankering met hun doelgroep gaf ons veel vertrouwen. Vorig jaar werd een nieuw projectvoorstel voor het VFTB goedgekeurd (zie jaarverslag 2007) en dit project leende zich perfect tot een uitbreiding van activiteiten in de regio en een focus op adaptatie en 'betaling voor ecosysteemdiensten'.

Halverwege 2008 startten we met het uitschrijven van het project, de terugkoppeling met de doelgroep, ECOHOMODE en andere lokale actoren (overheden, ministeries, andere NGO's en waterbeheercomités). Begin november dienden we het projectvoorstel in.

Geïnteresseerde leden kunnen steeds het uitgebreid projectvoorstel opvragen; hieronder volgt een samenvatting ervan. Het totaalbudget bedraagt € 160.400,00 en het project zal lopen van juni 2009 t/m december 2010.

4.3.3 Duurzame ontwikkeling van veetelergemeenschappen in de hooglanden van het deelrivierbekken van de Burgay

Het project situeert zich in de hooglanden in de provincie Cañar. Deze hooglanden zijn van kapitaal belang voor de watervoorziening voor menselijk (drinkwater en energie), dierlijk en agrarisch gebruik, gezien de groeiende bevolkingsaantallen in lagergelegen gebieden in steden zoals de provinciehoofdstad Azogues. In het gebied bevinden zich een aantal dorpsgemeenschappen met een omliggende vegetatie die nog grotendeels ongerept is; het grootste deel van de natuurlijke vegetatie echter wordt bedreigd door kap voor uitbreiding van graasweiden voor melkvee.

Het merendeel van de gezinnen die in de hooglanden (over)leven zijn arme extensieve veetelers. Ten gevolge van armoede en vooral de niet duurzame productietechnieken, die de bewerkbare gronden almaar meer uitputten, wordt meer en meer natuurlijke vegetatie gekapt voor aanleg van nieuwe graasweiden. Deze mensen weten jammer genoeg niet beter; ze beschikken over weinig kennis rond veeteelttechnieken en graaslandbeheer. Door de teloorgang van het natuurlijke ecosysteem komen de gemeenschappen vanuit de hele regio in een negatieve spiraal. De beschikbaarheid van zuiver en voldoende water, hout en andere bosproducten wordt meer en meer bedreigd en het landbouw- en veeteeltpotentieel vermindert door landdegradatie.

Dit project wil deze vicieuze cirkel doorbreken door zich toe te leggen op duurzaam beheer van de mozaïek van graasgronden en waardevolle ecosystemen van deze hooglandgemeenschappen.

Concreet betekent dit dat er enerzijds overdracht van kennis en technologie over het beheer van hoogteweiden en sylvopastorale systemen zal gebeuren. De levensomstandigheden van deze veetelergemeenschappen zullen hierdoor op korte termijn al voelbaar verbeteren door besparing van uitgaven voor zaaigoed en meststoffen en een toegenomen melkproductie van hun melkvee. Anderzijds zal men alles in het werk stellen om bodem- en waterkwaliteit alsook waterbeschikbaarheid te blijven garanderen en zelfs te verbeteren door de natuurlijke vegetatie van deze hoger gelegen gebieden te beschermen en duurzaam te beheren. De resultaten hiervan zullen al voelbaar zijn bij afloop van dit project maar zullen nog verder bestendigd worden tijdens de volgende jaren. Vermits deze hooglanden water toeleveren aan de Rio Paute en de Rio Cañar, twee belangrijke rivieren van Ecuador, spelen zij indirect een aanzienlijke rol voor vele andere mensen. Een debietvermindering van 20 à 30 % in deze microwaterbekkens, zoals voorspeld wordt ten gevolge van de klimaatverandering pleit des te meer voor een aangepast duurzaam beheer van deze 'sponsgebieden'.

De specifieke doelstelling van het gehele project bestaat er dus in om de socio-economische omstandigheden van de veetelergemeenschappen in de hooglanden van de projectregio te verbeteren zonder de natuurlijke rijkdommen van hun levensomgeving aan te tasten.

De verwachte resultaten van het project zijn als volgt te omschrijven, waarvan de laatste 2 actuele onderzoeksonderwerpen zijn binnen het thema van klimaat en ontwikkelingssamenwerking, die nauw aansluiten bij de eerder concrete realisaties 1 en 2:

1. Hogere inkomsten voor veetelerfamilies uit betrokken hooglandgemeenschappen;
2. Behoud en duurzaam beheer van natuurlijke vegetatie in de projectregio;
3. Valorisatie van ecosysteemdiensten van natuurlijke hooglandvegetatie in projectregio; en
4. Rapport met 'best practice' richtlijnen om ontwikkelingsprojecten te screenen op klimaataspecten.

Dit project is een mooi voorbeeld van complementaire financiering door Belgische middelen: het geheel van middelen vanwege Vlaamse Overheid (VFTB) en DGOS garanderen een ondersteuning in een groter gebied en over een langere tijdsperiode. Het projectgebied kan opgedeeld worden in 2 subregio's die verbonden worden met elkaar door een reeds officieel beschermd gebied, het beschermd bos Cubilán.

De eerste subregio bevindt zich in het westen hiervan, beslaat een oppervlakte van meer dan 40 km², met ondertussen 15 deelnemende gemeenschappen. De activiteiten die in deze subregio plaatsvinden (sinds maart 2008) worden gedeeltelijk gefinancierd door de Vlaamse Overheid, aangevuld met lokale middelen. Deze financiering wordt voorzien tot september 2009. Met de subsidies van DGOS zullen een aantal activiteiten in dit deelgebied worden voortgezet.

De tweede subregio bevindt zich in het noordoosten van het Bosque Protector Cubilán, beslaat een oppervlakte van om en bij de 50 km², met initieel 6 deelnemende gemeenschappen. Deze regio ligt op een 30-tal km van Azogues. In deze subregio zal het project met behulp van de DGOS-subsidies (aangevuld met lokale financiering) ontplooid worden.

4.4 Mobistar “Ons Project”

Voor een uitgebreide voorstelling van dit project verwijzen we naar het jaarverslag van 2007.

Het project is een geïntegreerde aanpak van de problemen waarmee de gemeenschappen te kampen hebben door het stimuleren van **duurzaam bosbeheer**, de **bescherming van het lokale natuurreservaat door controle op de houtkap** en de **strijd tegen de illegale houtkap en de aanplanting van nieuwe bomen**.

In alle ontplooidde activiteiten wordt sterk de nadruk gelegd op de capaciteitsopbouw van de gemeenschappen zelf. Op lange termijn moeten zij zelf in staat om alle technische en administratieve taken uit te voeren.

Duurzaam bosbeheer:

In het kader van deze acties werd samengewerkt met 3 gemeenschappen (Coriteni Tarso, Otica en Camantavishi) en 1 federatie in het bekken van de Tambo.

Coriteni Tarso is als gemeenschap al het sterkst gevorderd in het proces van duurzaam bosbeheer. Coriteni beschikt over een beheerplan van 20 jaar voor het productiebos op haar territorium. Ze voert nu zelf de kleinschalige exploitatie volgens een goedgekeurd kapplan uit zonder machines en staat zelf in voor de verwerking en de verkoop van de planken die verzaagd worden in hun zagerijtje. Hiervoor hebben ze een beheercomité opgericht dat verantwoordelijk is voor de verdeling van de opbrengsten onder de families van de gemeenschap en de organisatie van de planning en het werk en investeringen.

Otica was in het verleden verwickeld in illegale houtkap en had nog schulden uitstaan bij een houtkapper. Het beheerplan werd herbekeken en een kapplan ingediend en goedgekeurd door de administratie. Hiermee zal de gemeenschap zijn schuld kunnen aflossen en met een propere lei kunnen beginnen. De operaties van de houtkapper worden nu gecontroleerd door de gemeenschap tot de schuld is afgelost en dan kan de rest van het kapplan uitgevoerd worden en aan interessantere voorwaarden voor Otica. De nieuwe leiding van Otica is overtuigd van de nieuwe weg die ingeslagen is en kan nu via een transparant verdelingsproces terug vertrouwen winnen bij de leden van de gemeenschap.

Camantavishi beschikte nog niet over een beheerplan, noch een kapplan. Alle kappen in het verleden gebeurden zonder toelatingen. ACPC werkte samen met de gemeenschap aan een beheerplan en een kapplan die nu ter goedkeuring bij de bosbouwadministratie liggen. In afwachting van deze goedkeuring heeft de gemeenschap alle aanbiedingen van houtkappers afgeslagen.

Bescherming van het lokale natuurreservaat door controle op de houtkap en de strijd tegen de illegale houtkap

In de gemeenschappen waar de activiteiten van het project zich ontplooiden is de illegale houtkap gebannen. Houtkappers kunnen langs deze gemeenschappen het park niet meer in. ACPC zorgde voor logistieke ondersteuning bij controles en inbeslagnames van illegaal gekapte partijen hout. De effectieve bescherming van het park

blijft nog altijd problematisch door de invloed van petroleumfirma's die de individuele leden van de federaties corrumperen en zo de gehele werking van deze organisaties destabiliseren. Deze federaties hebben een zekere autoriteit over meerder gemeenschappen gelegen aan de rivieren rond het park. Bepaalde gemeenschappen of individuele leden ervan zijn nog altijd betrokken in illegale praktijken en dit gebeurt met medeweten van leden van de federatie. ACPC blijft de houtstromen in het oog houden en de ontmoedigingspolitiek ondersteunen.

Aanplanting van nieuwe bomen

Dit is de meest succesrijke activiteit van het project. Door de aanplanting van inheemse bomen te combineren met cacao wordt er ook gezorgd voor een inkomst op kortere termijn, waar de aanplanting van bomen voor arme gemeenschappen minder interessant zijn omdat zij slechts op langere termijn voordelen oplevert.

In eerste instantie werd hier gewerkt in 2 gemeenschappen waar de bossen overgeëxploiteerd zijn. In Puerto Ocopa en Gloriabamba (en later ook in Camantavishi en Coriteni) hebben 67 families kleine kwekerijtjes met cacaoplantjes en bomen aangelegd, hierbij bijgestaan en opgevolgd door de technici van ACPC. De lokale technische secundaire school van Puerto Ocopa engageerde zich ook om het kweken en aanplanten op te nemen in hun jaarplanning. Hiervoor kreeg ze van Puerto Ocopa een terrein van 6 ha toegewezen waarvan ze op termijn inkomsten kan verwerven door de verkoop van cacao. Het terrein werd eind 2008 beplant en zal de leerlingen van de school toelaten om het geleerde in praktijk om te zetten in de school zelf. Tegelijkertijd kunnen de leerlingen nu het aangeleerde toepassen in de gemeenschappen waar ze vandaan komen. In totaal werd 24 ha aangeplant of een totaal van 29.500 plantjes!

4.5 Participatief beheer en duurzaam gebruik van het natuurlijk bospatrimonium in het Kanton Muisne, Provincie Esmeraldas, Ecuador

Voor een samenvatting van dit project verwijzen we naar het jaarverslag van 2007.

Concrete realisaties:

Naast het sterke bosgerichte werk, werd ook een deel geïnvesteerd in de infrastructuur voor de Fundación Cabo San Francisco zodat de vele vrijwilligers gehuisvest kunnen worden. Er werd een biodigestor op het sanitair aangesloten. Deze laat toe te koken op 'zelf geproduceerd' biogas en de neergeslagen vaste fractie kan gebruikt worden als meststof. Het schrijnwerkerij-atelier van de jongeren van San Francisco del Cabo werd verder ingericht en afgewerkt zodat ze zich verder kunnen bekwamen in het maken van meubels uit bamboe.

De productie van bosplanten gebeurde in 5 didactische kwekerijtjes in de parochie en werden beheerd door geëngageerde vrouwen. 4 van de 5 kwekerijtjes bevinden zich in de scholen. Samen werden een kleine 4.000 bomen gekweekt en gaande van traag groeiende, maar hoogwaardige soorten zoals Mahonie over fruitbomen en cacao tot bamboe. Het werk in de kwekerij ging gepaard met capaciteitsopbouw door een specialist van de technische landbouwschool (Colegio Técnico agropecuario de Quinindé). De gekweekte planten werden dan verder verspreid in de gemeenschappen.

Een belangrijk onderdeel van het project werd ondersteund door Dries Desloover. Gebaseerd op kaartmateriaal en satellietbeelden werd de bostoestand van het kanton Muisne in kaart gebracht. Van het natuurlijke bos resteert nog een kleine 20%, vooral in de iets minder bereikbare zones. Het grootste deel van de oorspronkelijke vegetatie (34%) werd omgezet in graaslanden en een bijna even groot deel van de oorspronkelijke vegetatie bestaat uit secundair bos en aanplantingen. De kartering vormt de basis voor verder werk rond duurzaam bosbeheer, bosbescherming en mogelijkheden voor duurzame bosproductiesystemen die een alternatief kunnen bieden voor het omzetten van bosgronden in graasgronden die enkel degradatie in de hand werken.

Naast de capaciteitsopbouw in de individuele kwekerijtjes werden strategische partnerschappen aangegaan met organisaties die workshops konden verzorgen om de bevolking van San Francisco del Cabo te sensibiliseren rond de

milieuproblematiek. Fundación GAIA-Tierra Viva en de Fundación Jatun Sacha verzorgden deze workshops.

Het project in Muisne is ondertussen afgelopen en het grootste deel van de inspanningen die nu geleverd worden is het zoeken naar financiering om de opgedane ervaringen en de inspanningen in de regio niet verloren te laten gaan. Op dit moment worden er verder inspanningen gedaan door Groenhart om in de streek te kunnen verder werken rond het duurzame beheer van de nog aanwezige bossen en het potentieel van bosproductiesystemen. In het kanton Muisne ondersteunde Dries de uitwerking van een kantonaal bosplan waarin Groenhart een rol zou kunnen spelen in de ondersteuning van een bosplatform met vertegenwoordiging van alle lokale actoren (landbouwersassociaties, lokale overheden,...)

We hebben een basis gelegd voor verder werk in de regio; we hebben zicht op de capaciteiten van de Fundación Cabo San Francisco, maar we hebben vooral een beter zicht op de verschillende andere actoren. De provincie Oost-Vlaanderen heeft binnen haar beleid voor ontwikkelingssamenwerking een regiowerking in Esmeraldas en daar liggen opportuniteiten voor verder werk rond de bescherming, het duurzaam beheer en alternatieve bosproductiesystemen. Samen met Dries Desloover werken we aan projectvoorstellen om dit mogelijk te maken.

5. Conclusie en blik vooruit

Groenhart bestaat quasi 5 jaar. In de beginperiode was Groenhart weinig meer dan beheerder van het Vlaams Fonds Tropisch Bos en gezien het slinken van de fondsen voor dit initiatief werd Groenhart ook weer een beetje minder. In 2008 hebben we hierin eindelijk verandering kunnen brengen. De erkenning als NGO voor ontwikkelingssamenwerking en de goedkeuring van ons eerste project bij DGOS zijn daar getuige van. We mogen hier gerust fier op zijn.

Natuurlijk zijn de geleverde inspanningen voor het schrijven van dit project, converseren met de partner en doelgroepen, herformuleren en knutselen aan het budget, niet de enige inspanningen die geleverd werden. Andere inspanningen vergden ook bloed, zweet en tranen, maar liepen soms op een sisser af. Enerzijds omdat we voor bepaalde projectfinancieringen niet in aanmerking komen, anderzijds omdat de financieringsmogelijkheden voor bossen in het Zuiden vaak ontoereikend zijn en niet aangepast aan de realiteit van bossen. Bossen beheren, beschermen en herstellen vergt een lange termijninvestering die voor de lokale bevolking ook op korte termijn wat moet opleveren. Deze combinatie is de kritieke factor voor succes.

Hopelijk stoten we in de toekomst op financierders (vanwege overheid, bedrijven en particulieren), die hier ook van overtuigd zijn. Op heden moeten we vooral hopen dat er met de vernieuwde aandacht voor tropisch bos op internationaal niveau een kentering komt. De grootste uitdaging die nu voor ons (allen) ligt, is de strijd aanbinden met de klimaatsverandering en ons aanpassen aan deze veranderingen. Bossen spelen hierin een primordiale rol, dat staat buiten kijf. In het Eliasch rapport dat in 2008 gepubliceerd werd, spreken de cijfers voor zich: een ambitieus klimaatplan moet ervoor zorgen dat de broeikasgasuitstoot door ontbossing tegen 2020 gehalveerd wordt en dat de bossector tegen 2030 klimaatneutraal is. Logisch dat daarvoor enorme investeringen nodig zijn, maar worden die niet gemaakt, dan komen we in een neerwaartse spiraal terecht en loopt de wereldwijde kost op tot 1 biljoen dollar (trillion dollar) per jaar tegen 2100.

Dit cijfer bevat 12 nullen en het feit dat het uitgedrukt wordt in financiële termen zou voor toekomstgerichte politici een klare boodschap moeten zijn. De tijd is gekomen om er NU iets aan te doen, wachten we nog langer, dan zal het voor latere generaties een zware erfenis worden. Op een fundamentele manier iets doen aan de ontbossing getuigt van solidariteit met het Zuiden en solidariteit met de toekomst.

We zijn al 9 jaar ver in de eeuw van de ecologie en er is een wereldwijde economische crisis nodig geweest om van "Green New Deals" te spreken. Nu is het kantelmoment aangebroken om echt werk te maken van het duurzame gebruik van natuurlijke grondstoffen. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die haar 60ste verjaardag vierde in 2008, vermeldt terecht het recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor het welzijn van de mens en zijn gezin. Die levensstandaard onttrekken we aan de natuurlijke grondstoffen die onze wereldbol ons biedt. Al deze natuurlijke grondstoffen halen we uit ecosystemen en voor een groot deel daarvan gaat het om bossen. Ze sneuvelen omwille van wat wij als onze rechten op natuurlijke grondstoffen beschouwen en dan liefst nog nu meteen. Het is misschien hoog tijd voor een Universele Verklaring van de Plichten van de mens. Hieraan willen we graag meewerken, maar in principe is dit niet nodig. Als we er gewoon voor zorgen dat die Universele Verklaring van Rechten voor iedereen geldt, ook voor zij die na ons komen.

Het Vlaams Fonds Tropisch Bos is een initiatief waarbij duidelijk aandacht wordt gegeven aan de specifieke problemen van de ontbossing. Het is voor Vlaanderen een manier om solidair te zijn door projecten te financieren die tegelijkertijd zorgen voor biodiversiteitsbehoud, duurzame ontwikkeling van lokale gemeenschappen, vermindering van de klimaatsverandering en de aanpassing eraan. Dit lijstje van multiële dividenden van het Vlaams Fonds is niet limitatief. Laten we hopen dat in het licht van een ambitieuze "Green New Deal" of een ambitieus plan om de klimaatsverandering aan te pakken het Fonds ook niet limitatief wordt.

